कुल पृष्ठ संख्या–24 (कवर पेज सहित) क्रम संख्या 1270987

माध्यमिक शिक्षा बोर्ड, राजस्थान, अजमेर

माध्यमिक परीक्षा

(परीक्षार्थी द्वारा स्वयं भरा जाना चाहिये)

नोट :– परीक्षार्थी उपरोक्त के अतिरिक्त उत्तर पुस्तिका के अन्य किसी भी भाग में अपना नामांक नहीं लिखें।

माध्यम – हिन्दी ✓ अंग्रेजी

विषय पंजाबी

परीक्षा का दिन शुक्रवार

दिनांक 1 अप्रैल 2025

नोट :– परीक्षार्थी के लिए आवश्यक निर्देश इस पृष्ठ के पिछले भाग पर उल्लेखित हैं। जिन्हें सावधानी पूर्वक पढ़ लें व पालना अवश्य करें।

परीक्षक हेतु निर्देश :– (1) परीक्षक को उपरोक्त सारणी अनुसार प्राप्तांक भरना अनिवार्य हैं, अन्यथा नियमानुसार दंडित किया जायेगा।

(2) परीक्षक उत्तर पुस्तिका के अन्दर के पृष्ठों के बायीं ओर निर्धारित कॉलम में लाल इंक से अंक प्रदत करें।

(3) कुल योग भिन्न में प्राप्त होने पर उसे पूर्णांक में ही परिवर्तित कर अंकित करें (उदाहरणार्थ: 15 ¼ को 16, 17 ½ को 18, 19 ¾ को 20)

प्रश्नवार प्राप्तांकों की सारणी
(परीक्षक के उपयोग हेतु)

प्रश्नों की क्रम संख्या	प्राप्तांक	प्रश्नों की क्रम संख्या	प्राप्तांक
1	18	19	4
2	6	20	4
3	12	21	
4	2	22	
5	2	23	
6	2	24	
7	2	25	
8	2	26	
9	2	27	
10	2	28	
11	2	29	
12	2	30	
13	2	31	
14	3	योग	80
15	3	प्राप्त अंकों का कुल योग (Round off)	
16	3	अंकों में	शब्दों में
17	3	80	अस्सी
18	4		

परीक्षक के हस्ताक्षर .... संकेतांक 624130

प्रमाणित किया जाता है कि इस उत्तर पुस्तिका के निर्माण में बोर्ड द्वारा प्रदत्त 58 जी.एस.एम. ईको मैपलिथो कागज ही उपयोग में लिया गया है। 178/2024

परीक्षार्थियों के लिए आवश्यक निर्देश

1. समस्त प्रश्नों का हल निर्धारित शब्द सीमा में इसी उत्तर पुस्तिका में करना है। विशेष परिस्थिति में अतिरिक्त उत्तर पुस्तिका, उत्तर पुस्तिका भरी हुई होने पर पर्यवेक्षक एवं वीक्षक की अनुशंषा पर ही उपलब्ध कराई जायेगी।
2. प्रश्न–पत्र पर निर्धारित स्थान पर अपना नामांक लिखें।
3. प्रश्न–पत्र हल करने के पश्चात् जिस पृष्ठ पर हल समाप्त होता है, उस पर अन्त में "समाप्त" लिखकर अन्त के सभी रिक्त पृष्ठों को तिरछी लाईन से काटें।
4. निम्न बातों का विशेष ध्यान रखें अन्यथा अनुचित साधनों की रोकथाम अधिनियम के तहत कार्यवाही की जा सकेगी:–
   (i) उत्तर पुस्तिका के ऊपर/अन्दर तथा प्रश्नोत्तर के किसी भी भाग में चाही गई सूचना के अलावा अपना नामांक, नाम, पता, फोन नम्बर अथवा पहचान की कोई अन्य प्रकार की सूचना आदि अंकित नहीं करें अन्यथा "अनुचित साधनों के प्रयोग" के अन्तर्गत कार्यवाही की जावेगी।
   (ii) उत्तर पुस्तिका के पृष्ठों को फाड़ें नहीं। उत्तर–पुस्तिका के मुख पृष्ठ पर अंकित संख्या के अनुसार पृष्ठ पूरे होने चाहिये। परीक्षार्थी उत्तरपुस्तिका प्राप्त करते ही पृष्ठ संख्या की जांच कर लें यदि पृष्ठ कम/अधिक या क्रम में नहीं हैं तो वीक्षक से तुरन्त बदलवा लें।
   (iii) परीक्षा केन्द्रों पर पुस्तक, लेख, कागज, केलक्यूलेटर, मोबाईल, पेजर आदि किसी भी प्रकार का इलेक्ट्रॉनिक उपकरण तथा किसी भी प्रकार का हथियार आदि ले जाना निषेध हैं।
   (iv) वस्त्र, स्केल, ज्योमेट्री बॉक्स पर कुछ न लिखकर लावें। टेबल के आस–पास कोई अनुचित सामग्री नहीं होनी चाहिये, इसकी जांच कर लें।
   (v) अपनी उत्तर पुस्तिका/ग्राफ/मानचित्र आदि परीक्षा भवन से बाहर ले जाना दण्डनीय अपराध है, अतः परीक्षा समाप्ति पर उत्तर पुस्तिका वीक्षक को बिना सौंपे परीक्षा कक्ष नहीं छोड़ें।
5. उत्तरों को क्रमानुसार एक ही स्थान पर लिखें। प्रश्न क्रमांक भी सही अंकित करें, अन्यथा दण्ड स्वरूप परीक्षक को 1 अंक कम करने का अधिकार है। बीच में उत्तर पुस्तिका के पृष्ठ रिक्त न छोड़ें। गणित विषय के लिए रफ कार्य उत्तर पुस्तिका के अंतिम पृष्ठों पर करें तथा तिरछी रेखा से काटें।
6. जहाँ तक हो सके प्रश्न के सभी भाग के उत्तर, उत्तर पुस्तिका में एक ही स्थान पर अंकित करें।
7. भाषा विषयों को छोड़कर शेष सभी विषयों के प्रश्न–पत्र हिन्दी–अंग्रेजी दोनों भाषा में मुद्रित हैं। किसी भी प्रकार की त्रुटि/अन्तर/विरोधाभास होने पर हिन्दी भाषा के प्रश्न को ही सही माना जाये।

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर
		ਖੰਡ - ੳ
		ਉੱਤਰ ਸੰਖਿਆ - 1
1	(i)	(ੳ) ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ
1	(ii)	(ੳ) ਦੋਖਿ ਪਰਾਇਆਂ ਚੰਗਿਆਂ
1	(iii)	(ਬ) ਸੋਟੇ
1	(iv)	(ਅ) ਘੁੱਲੇ ਸ਼ਾਹ
1	(v)	(ਸ) ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ
1	(vi)	(ਅ) ਸੁੱਕੇ ਸੁੱਕੇ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਰੋਲਿ
1	(vii)	(ਕ) ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ
1	(viii)	(ਅ) 31 ਮਾਰਚ ਅਗਸਤ 1881 ਈ. ਨੂੰ
1	(ix)	(ਬ) ਡਾ. ਦੀ ਸਰਦਾਲਾ ਜੀ ਦੇ
1	(x)	(ਸ) ਰਾਸ਼ਟਰਪਾਲ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਰਿਸ਼ਤੇ
1	(xi)	(ੳ) ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤੁੱਲਾ
1	(xii)	(ਬ) ਸਾਂਝੀ ਕੰਧ

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर
1	[xiii]	(ੳ) ਕਾਲੂ ਦੇ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ
1	[xiv]	(ਅ) ਬਾਗ ਸਿੰਘ
1	[xv]	(ਸ) ਸਾਂਝੀ
1	[xvi]	(ੲ) ਸਮਾਜ
1	[xvii]	(ੳ) ਸ਼ਹਰ
1	[xviii]	(ੲ) ਬਠਿੰਡਾ

ਉੱਤਰ ਸੰਖਿਆ - 2

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर
1	(i)	ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਪਰਤਾਲ
1	(ii)	ਇਕਾ ਸਾਰਾ ਦਾਸ ਕਿਲੇ ਆਲੀ
1	(iii)	ਖੂਹੀ ਧਾਉਲ ਵਾਲਾਂ
1	(iv)	ਕਾਗਿਆਂ ਕਾਗ ਨੂੰ ਕੇਲਾ
1	(v)	ਮੇਰਾ ਸਰਪੰਚ ਖਤਰਾਂ
1	(vi)	ਨੇਹਾਂ ਕਾਲ ਕਰਾਉਣਾ

BSER-178/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक | प्रश्न संख्या | परीक्षार्थी उत्तर

ਉੱਤਰ ਸੰਖਿਆ — 3

1 (i) ਫਰੀਦ ਜੀ ਰੱਬ ਦਾ ਵਾਸ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

1 (ii) ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਗੁਰਮੁੱਖ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

1 (iii) ਵਜੀਦ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਪੂਰੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।

1 (iv) ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਰਚਤਾ ਵਿਚ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਫੁੱਲ ਦਾ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਾਨਵੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

1 (v) 'ਖੁਰਾਸਾਨ ਖਸਮਾਨਾ ਕਿਆ', ਸਬਦ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਉਲਾਂਭਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

1 (vi) ਬੀਕਾਨੇਰ ਰਿਆਸਤ 1472 ਈ. ਵਿਚ ਰਾਵ ਬੀਕਾ ਨੇ ~~ਕੀਤੀ ਸੀ।~~ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

BSER-178/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर
1	(vii)	ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਭਾਟਿ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਜੈਸਲਮੇਰ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਹੈ।
1	(viii)	ਦਸਤਾਰ ਤਲਵਾਰ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਅੱਗਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਚਲਿਆ ਸੀ।
1	(ix)	ਲਾਲ ਤੇ ਇਆਲ ਚਾਚੇ ਤਾਏ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਭਰਾ ਸਨ।
1	(x)	ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਸਕੀ ਵਿਅੰਜਨ 'ਙ, ਞ, ਣ, ਨ, ਮ' ਹਨ।
1	(xi)	ਦੁੱਤ ਅੱਖਰ :— ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਦੋ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਕੇ ਬੋਲਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਅੱਖਰ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਅੱਧਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਤ ਅੱਖਰ ਆਖਦੇ ਹਨ।
1	(xii)	ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਉਦੀਆਂ ਹਨ — (ੳ) ਮਾਝੀ (ਅ) ਦੋਆਬੀ

BSER-178/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਖੰਡ – ਅ

ਅਤਿ ਲਘੂਤਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (4 ਤੋਂ 8 ਤੱਕ) :—

ਉੱਤਰ ਸੰਖਿਆ – 4

(2) ਇਸ ਪੰਕਤੀ ਦੇ ਕਵਿਤਾ ਸਿਰਲੇਖ — 'ਸੱਚਾ ਸੁੱਚ'

ਉੱਤਰ ਸੰਖਿਆ – 5

(2) ਅੰਗੂਰ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਰਸ
ਦੁਖਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਨਿਚੋੜ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਉੱਤਰ ਸੰਖਿਆ – 6

(2) ਮਨੁਖ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਆਪਣੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ
ਤੇ ਗਰਜਾਂ ਸਭ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਲੈ
ਕੇ ਦੁਖਿਆਂ ਉੱਤੇ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰ ਦੇਣ ਵਿੱਚ
ਹੈ।

ਉੱਤਰ ਸੰਖਿਆ – 7

(2) ਮਨੁੱਖ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਰਸ ਨਾਲ ਦੁਖਿਆਂ
ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਉੱਤਰ ਸੰਖਿਆ - 8

(2)

ਪਰ ਉਪਕਾਰ → ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ

ਨਸੰਧ → ਵਿਸਮਤ

ਜ਼ਿਚੇੜ → ਗਸ਼ ਜਾਂ ਮਿੱਟਾ

ਸਮਧੰਸ → ਸਬ ਦੇਵ

ਉੱਤਰ ਸੰਖਿਆ - 9

(2)

ਸਮਾਨਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦ :—

ਸੰਤੋਖ — ਸਬਰ, ਚੈਨ

ਧਰਤੀ — ਜ਼ਮੀਨ, ਭੂਮੀ

ਉੱਤਰ ਸੰਖਿਆ - 10

ਬਹੁਆਰਥਕ ਸ਼ਬਦ :—

(2)

ਕਲੀ :—

ਜਿਹਾ ਫੁੱਲ → (ੳ) ਜਿਸ ਦੀ ਗੁੱਤ ਵਿਚ ਗੁਲਾਬ ਦੀ ਕਲੀ ਲਗ ਰਹੀ ਹੈ।

BSER-178/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਮਟੋਈ — (ਅ) ਉਸ ਬੋਗਲੇ ਨੂੰ ਦਲੀ ਜੇ ਗੀ ਹੈ।

ਲਾਲ —
(ੳ) ਪ੍ਰਯੋਗ → ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਲਾਲ ਲਈ
ਰਹਿਆਂ ਸੁਖਾਂ ਸੁਖਦੀ ਹੈ।

(ਅ) ਰੰਗ → ਇਸ ਕਮੀਜ਼ ਦਾ ਰੰਗ ਲਾਲ ਹੈ।

ਉੱਤਰ ਸੰਖਿਆ – 11

2

ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ :—

ਬੇਹਾ — ਤਾਜ਼ਾ / ਸਜਰਾ

ਮਤਲਬਖੋਰ — ਪਰਉਪਕਾਰੀ

ਵਰ — ਵਧੂ / ਸਰਾਪ

ਅਣਗੌਲਾ — ਦੇਖਲਾ

ਉੱਤਰ ਸੰਖਿਆ – 12

2

ਦੁਆਬੀ ਉਪਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ :—
(ੳ) ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, (ਅ) ਕਪੂਰਥਲਾ, (ੲ) ਜਲੰਧਰ, (ਸ) ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ, (ਹ) ਚਿਨਿਓਟ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ)
(ਕ) ਟੋਬਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ)

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਉੱਤਰ ਸਿੱਖ ਸੰਖਿਆ – 13

ਕਵਿ ਬਚਿਆਂ 'ਚ ਸ਼ਾਲ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਲੋਕ ਬਚਿਆਂ ਚ ਰੋਜ਼ੀ ਲਈ ਭਟਕਦੇ ਹਨ ਉਹ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਸਿਵਿਆਂ ਵਿਚ ਸੜ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਵਿ ਜਿਸ ਸੰਦੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਪਾਂਦੇ। ਉਹ ਉਦੋਂ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ਉੱਤੇ ਘਾਹ ਉੱਗ ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਫਿਰ ~~ਉਹ~~ ਉਹ ਉਸ ਘਾਹ ਦੀ ਛਾਂ ਥੱਲੇ ਬਹਿ ਕੇ ਇਕਮਤ ਵਿਚ ਉੱਥੇ ਹੈ ਰਹਿ ਜਾਲ ਗੇ।

ਅੰਤ – ੪

ਉੱਤਰ ਸੰਖਿਆ – 14

'ਘਾਹ' ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕਵਿ ਨੇ ਮਾਂ, ਪਤਨੀ, ਭੈਣ, ਭੂਆ, ਚਾਚਾ, ਦਾਦੀ, ਮਿੱਤਰ ਤੇ ਸਭ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਘਾਹ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਘਾਹ ਕਵਿ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਾਦੀ ਵਰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਵਿ ਨੂੰ ਲੋਰੀ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਘਾਹ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਭਾਈ ਵਰਗੇ ਵਰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਜਿਸਦੇ ਪੱਤਰ ਵੇਲੇ ਹੋਰ ਹੈ, ਤੇ ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਵਰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਿੱਠਾ ਤੇ ਰਸ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਘਾਹ ਦੀ ਛਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮਾਂ ਦੀ ਮਮਤਾ ਦੀ ਛਾਂ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

BSER-178/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਉੱਤਰ ਸੰਖਿਆ - 15

ਮਾਂ

ਦਸੂਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਾਤਰ ਚਿਤਰਨ :-

3

(ੳ) ਸਾਂਝ ਪਰਵਾਰ :- ਦਸੂਰ ਸਿੰਘ ਸਾਂਝੀ ਰੰਧ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਹੈ। ਦਰਬਾਰਾ ਉਸਦਾ ਚਾਚੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ।

(ਅ) ਆਗਿਆਕਾਰ ਅਤੇ ਦਸ ਸੇਰ :- ਆਗਿਆਕਾਰ ਅਤੇ ਦਸੂਸੇਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਦਸੂਰ ਸਿੰਘ ਦਰਬਾਰੇ ਤੋਂ ਰੰਧ ਦਾ ਅੱਧ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ੲ) ਲਾਲਚ ਸੁਭਾ :- ਦਸੂਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲਚ ਸੁਭਾ ਦਾ ਬੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਹ ਦਰਬਾਰੇ ਤੋਂ ਰੰਧ ਦਾ ਅੱਧ ਮੰਗਣ ਅਤੇ ਲੜਾਈ ਲਾਉਣ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਸ) ਹੈਂਕ ਰਹਿਤ :- ਦਸੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਰੰਧ ਕਾਰਨ ਦਰਬਾਰੇ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਝੱਟ ਹੀ ਉਸਦੇ ਘਰ ਉਸਦਾ ਪਤਾ ਲੈਣ ਚਲਾ ਗਿਆ।

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक | प्रश्न संख्या | परीक्षार्थी उत्तर

ਉੱਤਰ ਸੰਖਿਆ – 16

ਜਾਂ

(ਤ)

ਮੰਗਾ ਚੀਕ ਬੂਟਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕਾਰੀਗਰ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਦੇ ਬੂਟ ~~ਬਣਾਉਂਦਾ~~ ਖੁਦ ਬਣਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਜਿਹ ਦਲਾਲ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਉਸਦੇ ਬਣਾਏ ਬੂਟ ਸੋਹਣੇ ਤੇ ਹੰਢਣਸਾਰ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੂ ਜਿਸਮ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ। ਉਹ ਵਪਾਰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਬੇਇਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਉਸਦਾ ਦੀ ਸੁੱਖਾ ਠਗਸੋ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਉਸਦੀ ਸਾਰੀ ਰਕਮ ਬਾਰੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਜੁਗ ਤੇ ਵਪਾਰ ਜੁਗ ਸੀ। ਉਹ ਕੰਮ ਹੌਲੀ - ਹੌਲੀ ਤੇ ਸੋਹਣਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਸਸੇ ਜਿਹ ਭਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਗਾਹਕ ਘਟਦੇ ਗਏ। ਉਸਦੀ ਸਾਰੀ ਕਮਾਈ ਚਮੜੇ ਤੇ ਕਿਰਾਏ ਵਿਚ ਹੀ ਖ਼ਰਚ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਘੱਟ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰ ਕਾਰੀਗਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵਪਾਰ ਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਜੁਗ ਨਿਗਲ ਗਿਆ।

BSER-178/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਉੱਤਰ ਸੰਖਿਆ - 17

(3) ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਚਪਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਮੁਜ਼ੱਫਰਗੜ੍ਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬੀਤਿਆ। ਉਹ ਪੰਜ ਭਰਾ ਤੇ ਤਿੰਨ ਭੈਣਾਂ ਸਨ। ਉਸਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇ 1947 ਉਸਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਭਰਜਾਈ ਨਾਲ ਮੁਲਤਾਨ ਤੋਂ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਆਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸਦੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਭੈਣ ਈਸ਼ਰ ਸੀ ਤੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਉਸਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਮਖਣ ਸਿੰਘ।

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक | प्रश्न संख्या | परीक्षार्थी उत्तर

ਖੰਡ - ਸ

ਉਤਰ ਸੰਖਿਆ - 18

ਸ਼ਾਂ

4

(ੳ) ਪ੍ਰਸੰਗ :-

ਇਹ ਕਾਵਿ ਸਤਰਾਂ ਸਾਹਿਤ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਦਰਜ 'ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਤ੍ਰਿਕ' ਦੀ ਰਚਨਾ 'ਸੱਚੀ ਜੀਉਣ ਦੀ ਦੇਵੀ' ਵਿਚੋਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਵੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਸੁੱਖ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਜੀਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜੋ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਦਾ ਹੀ ਤਰਲਾ ਨਾਲ ਖੂਨ ਸੁਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

(ਅ) ਵਿਆਖਿਆ :-

ਕਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਸੁੱਖ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਜੀਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਪਦਾਰਥਕ ਸੁੱਖ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ਕ ਮਿਲ ਜਾਣ ਪਰ ਸੁੱਖ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ ਇਸ ਲਈ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਗਹਿਣੇ ਨਾਲੋਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਚੰਗੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਦੀ ਗਲ ਵੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗਲਮਾਂ ਦੇ

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक | प्रश्न संख्या | परीक्षार्थी उत्तर

ਸੂਲ ਸੱਲਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਮੀਰ ਮਾਲਿਕ ਸਾਹਮਣੇ ਧੌਣ ਨੀਵੀਂ ਕਰ ਕੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਾਂਗ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਦਏ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਗੁੱਸਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕਟਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

(ਖ) ਇਸ ਪੰਕਤੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦਏ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਗੁੱਸਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕਟਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

(ਗ) ਔਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ :—

ਬੰਦੀਸ਼ਲ — ਗੁਲਾਮ

ਸੁਲਾਮੀ — ਗਲਤੀ

ਨਿਹੁਰਾਈ — ਨੀਵੀਂ ਕਰ ਕੇ

ਰੋਸ — ਗੁੱਸਾ

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਉੱਤਰ ਸੰਖਿਆ — 19

ਜਾਂ

(4)

ਸੇਵਾ ਵਿਖੇ,
ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ,
ਗੁਰੂਕੁਲ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ,
ਰਮਗੁਲ ਅਲਵਰ

ਵਿਸ਼ਾਂ :— ਏਕ ਦਿਨ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲੈਲ ਬਾਬਤ।

ਮਾਨਵਰ,

ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਕਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਜਮਾਤ 10ਵੀਂ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਦੋ ਕਿ ਜਰੂਰ ਕੰਮ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੀ ਵੀ ਤਬੀਅਤ ਖਰਾਬ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਭੈਣ ਭਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਏਕ ਦਿਨ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ। ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਅਤਿ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੋਵਾਂਗਾ।

ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ

ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਆਗੀਆਕਾਰੀ ਸ਼ਿਸ਼ਯ
ਨਾਂ — ਕੀਰਸ
ਜਮਾਤ — 10ਵੀਂ 'ਬੀ'

~~ਮਿਤੀ~~ ਮਿਤੀ — 4 ਅਪ੍ਰੈਲ 2025

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक | प्रश्न संख्या | परीक्षार्थी उत्तर

BSER-178/2024

ਉੱਤਰ ਸੰਖਿਆ — 20

ਦਿਵਾਲੀ

4

ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ :— ਸਾਡੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਚ ਹਰ ਮਾਹ ਵਿਚ ਕਿਹ ਤਿਉਹਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਦਿਵਾਲੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਵ ਕਾਰਤਕ ਮਾਸ ਦੀ ਅਮਾਵਸਿਆ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਨਾਨ ਦਾ ਕਾਰਨ :— ਦੀਵਾਲੀ ਨੂੰ ਮਨਾਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿਵਾਲੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਭਗਵਾਨ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਬਨਵਾਸ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਅਯੋਧਿਆ ਵਾਪਸ ਆਏ ਸਨ। ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਅਯੋਧਿਆ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਘੀ ਦੇ ਦੀਵੇ ਜਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਦਿਵਾਲੀ ਦੇ ਪਰਵ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਦਿਵਾਲੀ ਦਾ ਪਰਵ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕੀ ਇਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗਵਾਲਿਅਰ ਤੋਂ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੀ ਕੈਦ ਚੋਂ ਛੁੱਟ ਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ 52 ਰਾਜਿਆ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਏ ਸਨ।

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ :—

ਦੀਵਾਲੀ ਵਾਲੇ ਇਕ ਦੂੰ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਧੂਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਬ ਲੋਕ ਨਵੇਂ ਕਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਲਛਮੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਤੇ ਵਡਾਰੇ ਸਭੀ ਸਬ ਮਿਲਕੇ ਪਟਾਕੇ ਫੋੜਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਘਰਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਦੀਵੇ ਜਗਾ ਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਚਾਨਣ ਹੀ ਚਾਨਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਪਸੰਹਾਰ :—

ਇਹ ਤਿਉਹਾਰ ਆਪਸੀ ਭਾਈ ਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਹੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤਿਉਹਾਰ ਨੂੰ 'ਰੌਸ਼ਨੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਲ ਕੇ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਮਨਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਮਾਪਤ

—— x ——

BSER-178/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

BSER-178/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

BSER-178/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

BSER-178/2024

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

परीक्षक द्वारा प्रदत्त अंक	प्रश्न संख्या	परीक्षार्थी उत्तर

BSER-178/2024